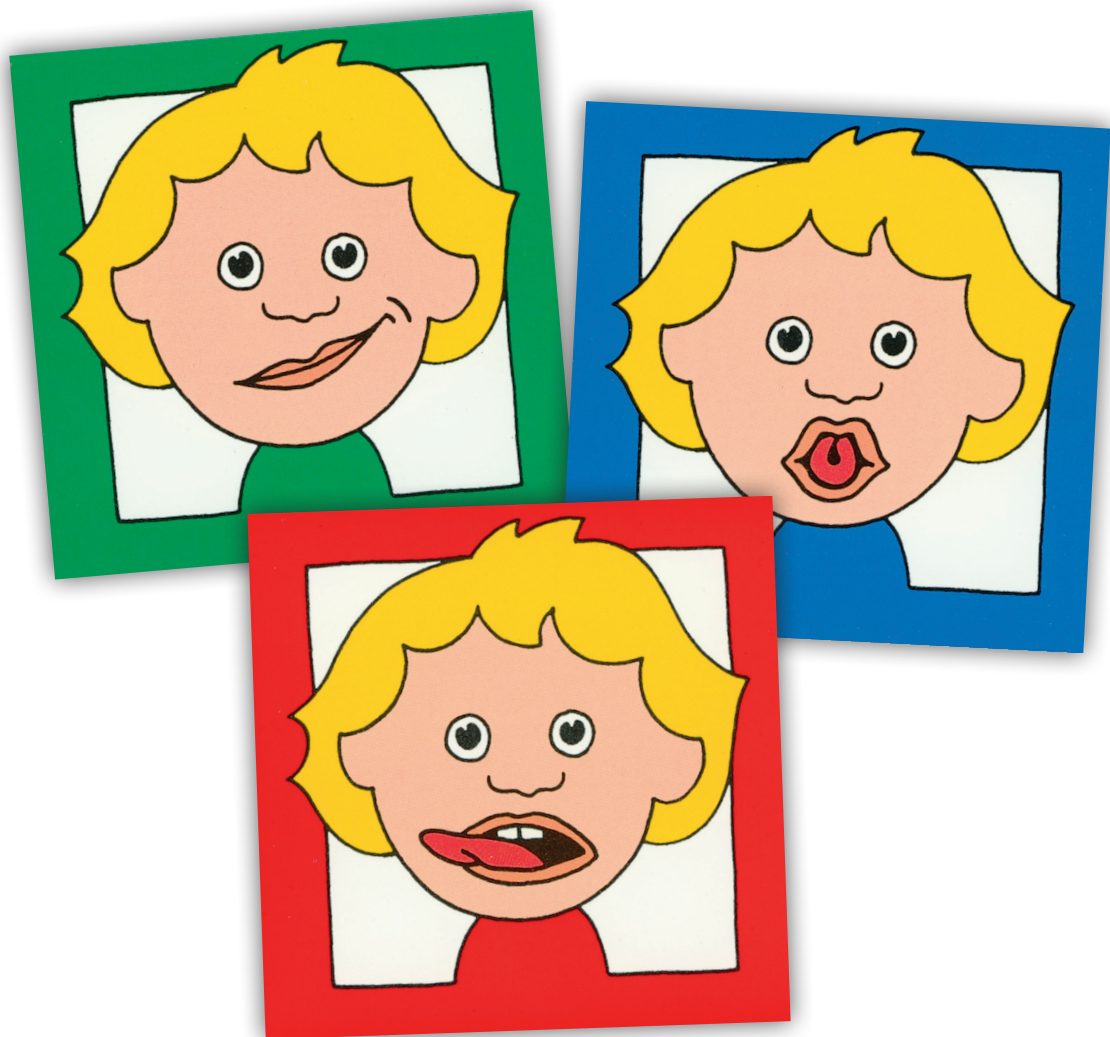

Veiledning Munnmotorisk spill

!INFOVEST forlag

Innhold

Tips

Trening av enkelte konsonantfonemer

Leke

1. Trekke kort
2. Fargelek
3. Gjette kort
4. Gjemme kort
5. Kaste i mål
6. Trille med kuler
7. Bygge korthus
8. Domino
9. Huskelek
10. Roulette
11. Lotto/Vende kort

Kortliste

Røde kort: Tungeøvelser utenfor munnen

Blå kort: Tungeøvelser inne i munnen

Grønne kort: Leppeøvelser

Tips

- Kortene er opplagte til å bruke diagnostisk: Hvor sikker er barnets munnmotorikk? Hvilke bevegelser og posisjoner er eventuelt usikre? Er det f.eks. spesielt tungespiss og -blad, det er problemer med å styre, eller er det spesielt baktungen? Kan barnet bevege leppene bevisst? Denne informasjon kan være en god hjelp for talepedagogen når et barn undersøkes for forskjellige formodentlige dysfunksjoner, f.eks. dysfonologi, dysfasi og dyspraksi.
- Kortene er også opplagte til å anvende trening av munnmotorikken, og til oppbygging av barnets bevissthet om tungens og leppenes bevegelser og posisjoner.
- Bemerk at tegningene er speilvendte så barna kan bruke bildene som speil.
- Alle øvelsene bør gjøres langsomt og jevnt. Hurtige og rykkvise bevegelser er lettere, og gir derfor ikke noen treningseffekt.
- Hvis øvelsene vises med åpen mund skal den utføres med vidåpen munn for å være effektiv.
- Øvelsene kan gjøres med et speil. Det hjelper dog ikke alle barn. Hvis det er mulig kan man også sette seg, så det er mulig å se inn i et speil som henger på veggen i rommet. På den måten kan alle kikke samtidig på utførelsen av øvelsene.
- Man kan gi taktil kinestetisk stimulering ved å berøre ganske lett med en klump vatt.
- Hvis man har bruk for det kan man også la bestemte kort representere bestemte konsonantfonemer, og altså ikke bare en bevegelse uten lyd. Kort 28 kan brukes til /m/ og med litt ekstra bevegelse av leppene også til /p/ og /b/. Kort 13 (tungen mot tennene eller mod den harde gannen) sies som enten /d/, /t/, /n/ ,/l/, /s/, /D / eller /j/ etter behov, da disse tungeposisjoner svarer til disse fonemer. Kort 12 kan også brukes til /s/, da /s/ også kan dannes på de nederste fortennene. Kort 14 kan brukes til / g/, /k/ og /r/. Kort 25 kan anvendes til /h/. Til denne idéen er det ikke kort til /f/ og /v/, men man kan bestemme at på kort 19 skal fortennene fra overmunnen samtidig settes ned på underleppen! Vis barnet bildet her i veiledningen om nødvendig.
- Den bevissthet man kan hjelpe barnet med å bygge opp, kan være meget anvendelig ved innøving av vokallyder også. F.eks. skjer det at et barn bruker /o/ for /ø/ og/eller /u/ for /y/. Her er det nødvendig bevisst å kunne bevege tungen en anelse framover inne i munnen med en rundet munn. Der er ikke et enkelt kort til dette, men kort 20 (eller 25) kan brukes sammen med kort 12. Man kan vise hva det går ut på: Først bevegtes tungen fremover som på kort 12, og så rundes leppene til /y/ eller /ø/ som på kort 20 (eller 25).

Trening av enkeltkonsonantfonemer

/m/, /p/, /b/: kort 28.

/f/ og /v/: Sett fortennene fra overmunnen ned på underleppen på kort 19.

/d/, /t/, /n/ , /l/, /s/, /D / eller /j/: kort 13.

/g/, /k/ og /r/: kort 14.

/h/: kort 25.

Lekene

Lekene kan lekes med ett eller flere barn. Lekene kan varieres i det uendelige, idet nedenstående kan brukes som ideer. Talepedagogen kan eventuelt undervise pedagoger i barnehager slik at de kan trene med ett eller flere barn ved hjelp av Munnmotorisk Spill. På den måten kan talepedagogens trening med barnet støttes av trening mellom øvelsene også. Lekene er gode å leke for alle barn, uansett om de har problemer med munnmotorikken eller ikke.

1. Trække kort

Talepedagogen holder et antall kort som en vifte i hånden. Barnet trekker et kort og utfører den viste øvelsen.

2. Fargelegg

Kortene legges ut på bordet. En farget spillebrikke eller en farget knapp plasseres på hvert kort. Barnet kaster en fargeterning og utfører en av de øvelsene som er markert med den fargen som han/hun har slått.

3. Gjette kort

Et utvalg kort spres ut på bordet med bildesiden opp. Et barn utfører en øvelse. Den som først peker på det tilsvarende kortet må utføre den neste øvelsen. I individuell undervisning skifter talepedagog og barn.

4. Gjemme kort

Et antall kort gjemmes i det rom man sitter i. Barnet leter etter kortene, om nødvendig med hjelp fra talepedagogen, og utfører øvelsene på kortene som er funnet.

5. Kaste i mål

Kortene er lagt i tre spann eller kasser sortert etter farge. Barna prøver å kaste en ball i en av spannene eller kassene. Når det lykkes for barnet vinner han/hun et kort etter eget valg, og får et poeng hvis øvelsen utføres riktig.

6. Trille med kuler

Alle kortene legges ut på gulvet. Barnet ruller en kule. Hvis den lander på et kort eller i nærheten av et kort utfører barnet tilsvarende øvelse.

7. Bygge korthus

Etter at øvelsene er utført brukes kortene til å bygge korthus av: Kortene gis ett av gangen.

8. Domino

Alle barn får det samme antall kort. Det første barnet velger ut et kort, utfører øvelsen og legger kortet med bildesiden opp midt på bordet. Det neste barnet gjør det samme. Han/hun legger sitt kort ved siden av det første kortet som allerede er på bordet, og utfører også den øvelsen. Det tredje barnet kan fritt velge hvor kortet skal legges, avhengig av hvilken øvelse han/hun vil utføre som nummer to øvelse. Leken fortsetter til alle kort ligger ned. Barna gjør to øvelser hver gang. I individuell undervisning skifter barn og talepedagog.

9. Huskelek

Et antall kort legges med bildesiden ned. Den første spiller vender et kort og utfører øvelsen. Så egger han/hun kortet med bildesiden ned foran sig, og så er det det neste barns eller talepedagogens tur. Når hver spiller vender et nytt kort skal han/hun gjenta sine tidligere øvelser (som altså ligger foran spilleren med bildesiden ned).

10. Vende kort

Alle kort med en bestemt farge, f.eks. de røde, legges med baksiden opp. Barnet vender et kort etter eget valg og utfører øvelsen. Deretter legges kortet foran barnet med bildesiden opp. Så gjør den voksne/neste barn det samme. Når alle kort er vendt, trekker man kort fra hverandre og utfører øvelsen. Eventuelt legges kortene med bildesiden ned når kortet legges ned foran spilleren. Når spillerne trekker, trekker de altså et kort med bildesiden ned.

Kortliste

Nummer	Røde kort: Tungeøvelser utenfor munnen
1	Tungen prøver å nå nesen.
2	Tungen prøver å nå haken.
3	Tungen prøver skiftevis å nå nesen og haken.
4	Tungen prøver å nå det høyre øre.
5	Tungen prøver å nå det venstre øre.
6	Tungen prøver skiftevis å nå det høyre og det venstre øre.
7	Tungen slikker honning fra overleppen. Som hjelp kan riktig honning smøres på leppen.
8	Tungen slikker honning fra underleppen. Som hjelp kan riktig honning smøres på leppen.

Nummer	Blå kort: Tungeøvelser inne i munnen
9	Tungen renser yttersiden av overtennene.
10	Tungen renser yttersiden av undertennene.
11	Tungen renser innersiden av overtennene.
12	Tungen renser innersiden av undertennene.
13	Tungen lager en »håndstand«. Tungen kan gjøre dette ved å røre den hårde ganen eller tannranden, avhengig av instruksjonen.
14	Tungen kiler de nederste fortennene.
15	Tungen danner en rull. NB: ikke alle mennesker kan dette!
16	Tungen gjør som om man hadde et stort drops i høyre kinn. For at det ikke skal sees, at det er juks, holdes munnen lukket.
17	Tungen gjør som om, man hadde et stort drops i venstre kinn. For at det ikke skal sees, at det er juks, holdes munden lukket.
18	Sug tungen mot ganen, som om man lager smell med tungen.

Nummer	Grønne kort: Leppeøvelser
19	Trekk den lukkede munnen langt opp mot ørene.
20	Spiss munnen, som om man plystrer.
21	Skift mellom å strekke munnen langt opp mod ørene og å spisse munnen.
22	Trekk den høyre munnviken opp mot øret.
23	Trekk den venstre munnviken opp mot øret.
24	Blås kinnene opp, og hold luften der inne.
25	Blås med spissede lepper og flate kinn.
26	Overleppen gjemmer underleppen.
27	Underleppen gjemmer overleppen.
28	Begge lepper er gjemt.